



На основу члана 18. став (1) Статута Регулаторне комисије за енергетику Републике Српске – Пречишћени текст ("Службени гласник Републике Српске", број 6/10), члана 17. Одлуке о Јединственом регулаторном контном плану и члана 37. став (1) тачка 2. Пословника о раду Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", број 96/04), Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске на 7. редовној сједници одржаној 13. априла 2010. године донијела је

## **УПУТСТВО ЗА ПРИМЈЕНУ ЈЕДИНСТВЕНОГ РЕГУЛАТОРНОГ КОНТНОГ ПЛАНА**

Правни основ за доношење Јединственог регулаторног контног плана (у даљем тексту: ЈРКП) је Закон о електричној енергији, Закон о гасу, Закон о нафти и нафтним дериватима, Уговор о оснивању енергетске заједнице Југоисточне Европе и Директива 2003/54/ЕЦ и Директива 2003/55/ЕЦ чије одредбе треба да буду уграђене у правни систем Босне и Херцеговине до 01. јула 2007. године.

Одредбом члана 31. став (1) Закона о електричној енергији, члана 6. став (1) и (2) Закона о гасу и члана 10. став (1) и (2) Закона о нафти и нафтним дериватима прописано је да Регулаторна комисија може захтијевати од сваког имаоца дозволе да осигура податке и информације које су му потребне у сврху примјене закона.

Јединствени регулаторни контни план (ЈРКП) заснован је на прописаном контном плану за привредна друштва, задруге, друга правна лица која воде двојно књиговодство у Републици Српској, у складу са прописаном билансном шемом за предузећа у Републици Српској за састављање и презентацију финансијских извјештаја.

За израду ЈРКП коришћени су постојећи аналитички рачуни Контног плана, измијењени и допуњени у структури аналитичких рачуна у складу са захтјевима регулаторног извјештавања.

За признавање средстава и извора средстава, те прихода и рачуна у регулаторне сврхе (што значи да се промет и стање на рачунима предузећа у извјештајном периоду разматрају у тарифном поступку), регулисано предузеће мора обезбиједити да приликом вођења рачуноводствене евиденције и састављања финансијских извјештаја примјењује услове и критеријуме наведене у правилнику у тарифној методологији, Одлуци о јединственом регулаторном контном плану и овом Упутству.

## 1. КЛАСИФИКАЦИЈА РАЧУНА ПО СЕГМЕНТИМА

Основни предуслов финансијског извјештавања за регулаторне сврхе је раздвајање рачуна енергетских дјелатности ради контроле постојања унакрсног субвенционисања између различитих лиценцираних енергетских дјелатности, као и унакрсног субвенционисања између регулисаних дјелатности и тржишних дјелатности.

Споредне дјелатности, уколико се обављају у предузећу, такође треба да буду као минимум рачуноводствено раздвојене од осталих дјелатности.

Помоћне и пратеће дјелатности које се уобичајено или нужно обављају уз лиценциране регулисане дјелатности треба да буду идентификоване ради правилне алокације њихових трошкова на различите лиценциране дјелатности, као и ради утврђивања нивоа њихових оправданих трошкова.

Ради правилне примјене начела рачуноводственог раздвајања дјелатности и правилне алокације трошкова, одређене пословне активности у предузећу се идентификују као мјеста трошкова. Мјесто трошкова је свака организациона или функционална јединица у предузећу која има специфичан начин рада, организацију, намјену, функционисање, или друге карактеристике за које се везује настанак одређених трошкова.

Пословни сегменти се идентификују као профитни центри за дјелатности чији се учинци реализују екстерно. За профитне центре се примјењују правила извјештавања за регулаторне сврхе по МСФИ 8.

Међународни стандард финансијског извјештавања - МСФИ 8 обрађује проблематику Сегменте пословања. Основни принцип који поштује стандард јесте да предузеће објелодањује информације да би омогућио корисницима својих финансијских извјештаја да оцјењују природу и финансијске ефекте пословних активности у којима учествује и економско окружење у коме послује.

Сегмент пословања је компонента предузећа:

1. која се бави пословним активностима којима може да остварује приходе и прави расходе (укључујући и приходе и расходе везане за трансакције са другим компонентама истог предузећа),
2. чије пословне резултате редовно прегледа главни орган управљања предузећа да би донио одлуке о алокацији ресурса на сегменте пословања предузећа и оцијенио њихове перформансе,
3. за који су расположиве засебне финансијске информације (Извјештај о укупном резултату у периоду - биланс успјеха и Извјештај о финансијском положају - биланс стања).

Термин "главни орган управљања" одређује функцију, не нужно руководиоца са конкретним звањем. Његова функција је да врши алокацију ресурса на сегменте пословања предузећа и оцјењује његове перформансе. Често је главни орган управљања предузећа генерални директор, извршни директор или група извршних директора.

Сегмент пословања има руководиоца сегмента који директно одговара главном органу управљања и одржава редован контакт са њим у циљу

разматрања пословних активности, финансијских резултата, прогноза или планова сегмента.

Критеријум за груписање сегмената су сличне економске карактеристике које остварују дугорочне финансијске перформансе:

1. природа производа и услуга,
2. природа производних процеса,
3. врста или класа купца тих производа и услуга,
4. методама који користе за дистрибуцију производа и услуга,
5. регулаторно окружење, тј. прописи који регулишу пословање сегмента.

Пословни сегменти су све појединачне енергетске дјелатности за које предузеће има дозволу Регулаторне комисије и све споредне дјелатности, као и помоћне и пратеће дјелатности које имају екстерну реализацију.

У оквиру једне енергетске дјелатности, предузеће може утврдити да су начини дистрибуције, односно снабдијевања, регулаторни услови или други фактори различити. На примјер, предузеће је дужно да води посебну евиденцију прихода од продаје за квалификоване и неквалификоване купце на истом географском тржишту, као двије електроенергетске дјелатности, односно дјелатности природног гаса, а што је одређено условима издате дозволе. Одредбе члана 19. став (3) Директиве 2003/54/ЕЦ и члана 17. став (3) Директиве 2003/55/ЕЦ прописују прописује да електроенергетско предузеће, односно предузеће природног гаса води одвојене рачуне за дјелатност снабдијевања квалификованих купаца од дјелатности снабдијевања неквалификованих купаца, а у ставу (4) истих чланова да независна ревизија финансијских извјештаја треба да верификује непостојање дискриминације и унакрсног субвенционисања. За друге дјелатности, на примјер производњу електричне енергије, иако се ради о истом производу или услузи, без обзира на различите услове продаје, може бити примјереније да се та дјелатност идентификује као један пословни сегмент, само са посебном евиденцијом прихода и расхода од регулисане и нерегулисане лиценциране дјелатности. У том случају се трошкови профитног центра главне дјелатности алоцирају на специфичне носиоце трошкове - препознатљиве групе купаца у мјери у којој је то могуће.

Према МСФИ 8 параграф 23 предузеће извјештава о одмјеравању добитка или губитка и укупне имовине, обавеза за сваки сегмент. Приносни положај сегмента укључује приходе од екстерних купаца, приходе од трансакција са другим сегментима пословања, приход од камата, расход камата, амортизација, материјално значајне ставке прихода и расхода које се објелодањују у складу са MPC 1, порески расход или приход, примања запослених у складу са MPC 19.

Износ сваке извјештајне ставке после одмјеравања доставља се главном органу управљања у сврхе доношења одлука о алоцирању ресурса том сегменту и оцјењивању његових перформанси.

Предузеће обезбјеђује усклађивање билансних позиција сегмента са билансним позицијама предузећа:

1. укупних прихода сегмента са приходима предузећа,

2. укупно одмјеравање износа добитка или губитка сегмената са износива добитка или губитка предузећа прије опорезивања (порез на добитак) и пословања која престају,
3. укупну имовину сегмента о којој се извјештава са имовином предузећа,
4. укупног износа обавеза сегмента о којима се извјештава са обавезама предузећа,
5. информације о износива свих осталих материјално значајних ставки извјештајног сегмента са одговарајућим износива за цијело предузеће. (параграф 28)

Капитал сегмента је нето имовина сегмента (разлика између имовине сегмента и обавеза сегмента) добијен на основу рачуноводствене једначине:

средства = обавеза + властити капитал + приходи - расходи,

гдје су,

средства = обавеза + властити капитал.

Извјештај о промјенама на капиталу дефинише акцијски капитал, ревалоризационе резерве, законске и статутарне резерве, добитак, односно губитак и мањински интерес. Даље се за потребе регулаторног извјештавања акцијски капитал (државни и мањински капитал) равномјерно распоређује на све сегменте. На основу овако идентификованог капитала сегмента одређује се стопа приноса на капитал тог сегмента. Када су у питању ревалоризационе резерве које представљају концепт очувања капитала оне су утврђене процјеном средстава, за свако средство појединачно, тако да се њихова алокација утврђује заједно са алокацијом средстава по сегментима.

Географски сегмент је препознатљива компонента у пословању предузећа која обезбјеђује производе и услуге у специфичном географском окружењу, чије карактеристике имају битан утицај на пословање сегмента.

Имајући у виду природу енергетских дјелатности и услове у којима се оне обављају, за регулаторно извјештавање није неопходно идентификовати географске сегменте унутар регулисаних предузећа. Предузеће може идентификовати географске сегменте као секундарне сегменте, а у складу са својом организацијом и потребама.

## 1.1. Раздвајање рачуна регулисаних и осталих дјелатности

Предузеће дефинише рачуноводствену политику извјештавања по сегменту, у којој се дефинише идентификација сегмената, метода одређивања трансферних цијена између сегмената и основице за алокацију прихода и расхода по сегментима.

Да би се обезбиједила правилна алокација (распоређивање) трошкова на сегменте који имају екстерну реализацију, потребно је идентификовати мјеста трошкова:

- мјеста заједничких трошкова: службе набавке, гдје спада и централно складиште, техничке припреме производње, комуналија (струја, вода, ПТТ, чишћење), ако се не могу директно приписати сегментима главних дјелатности, а који се распоређују по специфичним

кључевима, зависно од врсте трошка. У ову групу укључују се трошкови служби које немају екстерну реализацију и не могу се набавити екстерно - на слободном тржишту. Као посебно мјесто трошкова води се сваки организациони или функционални дио предузећа чији се трошкови распоређују по посебном кључу, односно службе чији се трошкови распоређују на остале сегменте по истом кључу могу се водити као једно мјесто трошкова. Ови трошкови се распоређују на сва остала мјеста трошкова у предузећу.

- мјеста трошкова помоћних дјелатности: службе транспорта, ресторана друштвене исхране, алатнице, баждарнице, лабораторије, службе за научно-истраживачке и развојне пројекте, службе за организацију наступа на тржишту, ауто-радионице, службе за пројектовање и сличне дјелатности, које значајан или претежни дио својих производа и услуга реализују интерно, али остварују, или могу остваривати екстерну реализацију и који се могу набавити екстерно. Трошкови помоћних дјелатности преносе се на сегменте главних дјелатности по интерним - трансферним цијенама њихових учинака. Посебни пројекти који се капитализују (пројекти улагања у нове и реконструкцију постојећих постројења и пројекти улагања у нове пословне сегменте или повезана лица) могу бити посебна мјеста трошкова у периоду до активирања, који немају учинака, те се њихови трошкови не преносе на профитне центре.
- мјеста главних дјелатности су профитни центри, чији производи и услуге се реализују екстерно. То су основне енергетске дјелатности за које предузеће има дозволу. Уколико се у лиценцираном предузећу обавља и споредна дјелатност чији учинци се реализују или се могу реализовати екстерно, таква дјелатност се мора водити као посебан профитни центар, како би се спријечило субвенционисање између регулисане и споредне дјелатности. Предузеће које обавља више споредних дјелатности може финансијски извјештај за све споредне дјелатности презентирати као за један пословни сегмент.
- мјеста трошкова управе, продаје и маркетинга, управљања квалитетом, правни и кадровски послови, односи са јавношћу, финансије и рачуноводство су сегменти чији трошкови се могу алоцирати на сегменте главних и споредних дјелатности само у дијелу у којем се односе на специфичне активности које се обављају за рачун тих сегмента. Ови трошкови се укључују у потребни приход главних и споредних дјелатности у сврху одобравања цијена и тарифа према унапријед дефинисаним кључевима у рачуноводственој политици предузећа.

Ознаке мјеста трошкова за уношење трансакција, зависно од организације предузећа могу имати сљедећи нумерички систем:

	могућа ознака
<b>ознаке главних дјелатности (профитни центри)</b>	
производња електричне енергије	100-199
пренос	200-299
дистрибуција	300-399
велепродаја	400-499

снабдијевање квалификованих купаца	500-549
снабдијевање тарифних купаца	550-599

**ознаке мјеста заједничких трошкова (набавке, техничке припреме и сл.)**

набавка	700-709
техничка припрема	710-719
контрола квалитета	720-729
гријање, чишћење	730-739
обезбјеђење и заштита	740-749

**ознаке мјеста трошкова помоћних дјелатности**

истраживање и развој	750-759
баждарнице, лабораторије,	760-769
транспорт, ауто-радионице	770-779
ресторани	780-789

<b>посебни пројекти</b>	790-799
-------------------------	---------

<b>ознаке мјеста трошкова споредних дјелатности</b>	800-899
---	---------

**ознаке мјеста трошкова управе и општих послова**

управа предузећа	900-909
административни послови	910-919
општи, правни и кадровски послови	920-929
финансије и рачуноводство	930-939
развој и инвестиције	940-949
продаја, маркетинг	950-959
остали послови	

Ознаке мјеста трошкова предузеће може одредити у складу са својом организационом структуром и горе наведене ознаке нису обавезујуће.

Регулисано предузеће врши идентификацију сталних средстава и њихових извора за свако мјесто трошкова.

Извори средстава који се односе на тачно одређена (стална) средства се приписују мјестима трошкова и сегментима директно, док се остали извори приписују мјестима трошкова сразмјерно преосталој вриједности основних средстава за сваки сегмент.

### **1.1.1. Алокација формирањем субаналитичких рачуна**

С обзиром на природу основних дјелатности, у којим нема залиха недовршене производње и готових производа, предузеће може алокацију трошкова на сегменте и носиоце (учинке) вршити тако што ће у оквиру финансијског књиговодства формирати аналитичке рачуне за сва мјеста трошкова.

У том случају се у оквиру сваког сталног рачуна (рачуни средстава и извора средстава) и сваког рачуна прихода и расхода формирају субаналитички рачуни са идентификацијом припадајућих мјеста трошкова. Зависно од могућности програма који предузеће користи за унос и обраду података, идентификација мјеста трошкова се може вршити приликом уноса трансакције, када се поред броја и назива рачуна уноси и мјесто трошкова на

које се односи, или формирањем субаналитичких рачуна за мјеста трошкова у оквиру предвиђених рачуна, на које се директно уноси трансакција.

Када се рачуни сегмената воде на овај начин, предузеће својом рачуноводственом политиком уређује поступак секундарне алокације трошкова.

### **1.1.2. Алокација вођењем рачуна управљачког рачуноводства**

Када предузеће обавља дјелатности за које се врши обрачун производње за сегменте који воде залихе полупроизвода и готових производа, или када сегменти предузећа реализују своје производе или услуге у другим сегментима, приходи и расходи се воде преко рачуна управљачког рачуноводства.

Сваки расход се евидентира на рачунима финансијског књиговодства класе 5 према врсти расхода.

У исто вријеме се иста трансакција евидентира у оквиру класе 9 управљачког рачуноводства, на одговарајућој групи рачуна, и то: задужењем мјеста трошкова набавке, техничке припреме, помоћне дјелатности, профитних центара регулисаних и нерегулисаних лиценцираних дјелатности и споредних дјелатности, или мјеста трошкова управе, административне и опште и заједничке послове, уз одобрење рачуна за преузимање трошкова.

Трошкови евидентирани на рачунима профитних центара преносе се на носиоце директно - примарном алокацијом на профитни центар, а трошкови евидентирани на рачунима осталих мјеста трошкова секундарном алокацијом - обрачуном интерне реализације по интерним цијенама учинака на профитни центар или распоредом по одређеном кључу.

Након обрачуна укупних трошкова приписаних сегменту примарном и секундарном алокацијом, укупни трошкови се алоцирају на носиоце трошкова. Алокацијом укупних трошкова на носиоце у ствари се врши обрачун цијене коштања учинака (производа или услуга) сегмента.

Интерна реализација се може обрачунавати и код профитних центара ако се њихови производи или услуге користе интерно (трошкови коришћења властитих производа и услуга за производњу, за рекламу и за репрезентацију или за активирање учинака). У овом случају се приход од интерних учинака евидентира и на рачунима финансијског књиговодства.

## **2. КЛАСИФИКАЦИЈА ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА ЗА ОБАВЉАЊЕ РЕГУЛИСАНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ**

### **2.1. Вођење рачуна сталних средстава у регулисаном предузећу**

Стална средства за обављање регулисаних дјелатности евидентирају се на рачунима прописаним овим упутством. У случају промјене аналитичког

контног оквира обавезујућег за привредна друштва у Републици Српској, Регулаторна комисија ће извршити измјену и допуну овог упутства.

Основни пословни сегменти су мјеста главних енергетских дјелатности, и у овом упутству се даје спецификација средстава која се приписују сегментима главних дјелатности. „Имовина сегмента не укључује средства која се користе за опште сврхе правног лица или сједишта“ (МСФИ 8, параграф 28).

Идентификација средстава раздвојених дјелатности може се вршити увођењем субаналитичких рачуна контног плана за свако мјесто трошкова, или увођењем посебне ознаке мјеста трошкова у рачуноводственом систему. Јединствени регулаторни контни план групише основна средства за обављање енергетских дјелатности на одговарајуће рачуне, а предузеће може формирати додатне рачуне за евиденцију осталих средстава која користи у пословању.

**Нематеријална средства** која се воде на рачунима групе 014 могу се приписати одређеној енергетској дјелатности само ако се непосредно односе на ту дјелатност, на примјер оснивачка улагања која су неопходан услов за производњу, дистрибуцију или снабдијевање, накнада за прикључке на комуналну инфраструктуру објеката који су класификовани као средство за обављање одређене енергетске дјелатности, или права кориштења земљишта на којем су смјештени, или којим се обезбјеђује приступ, пролаз и несметано коришћење објеката који су класификовани као средство за обављање одређене енергетске дјелатности.

Предузеће може даље развити додатни систем ознака, поред оног прописаног ЈРКП, појединачних средстава или увођење субаналитичких рачуна у оквиру прописаних конта ради лакше идентификације у складу са обимом и структуром својих нематеријалних средстава.

Нематеријална средства се идентификују за сваку електроенергетску дјелатност у складу са природом и условима обављања дјелатности.

Признавање нематеријалних улагања и њено почетно одмјеравање, накнадни издаци, вредновање након почетног признавања и обезвређење нематеријалне имовине врши се у складу са МРС 38.

**Земљиште** се може приписати одређеној енергетској дјелатности ако се на њему налазе објекти који су класификовани као средство за обављање одређене енергетске дјелатности, земљиште којим се обезбјеђује приступ, пролаз и несметано коришћење објеката који су класификовани као средство за обављање одређене енергетске дјелатности.

Земљиште се води у пословним евиденцијама као земљиште у власништву и право кориштења земљишта.

Земљиште у власништву се води на рачунима сталних материјалних средстава, одвојено од других објеката, без обзира што може бити набављено заједно са њима. Земљиште у правилу има неограничен употребни вијек, те се на њега не обрачунава амортизација.

За сваку ставку земљишта предузеће треба да има доказ о власништву.

Рударско-експлоатационо земљиште има специфичан третман, због тога што његова набавна вриједност може бити већа од тржишне цијене која се може



постићи након експлоатације и привођења првобитној намјени. Због тога се набавна вриједност може раздвојити на фер вриједност самог земљишта и потенцијалних користи из експлоатације земљишта, те има основа да се обрачунавају припадајући трошкови свођења набавне вриједности на фер вриједност у току експлоатације. У складу са MPC 16. параграф 32, процјену фер вриједности земљишта углавном врше стручно оспособљени процјенитељи на бази тржишних доказа.

За трошкове обнављања природних богатстава и привођења првобитној намјени се обрачунавају резервисања у периоду а) у којем се стичу користи од ових издатака тј. у току периода експлоатације и б) у којем је предузеће извршило активности чији је резултат обавеза обнављања природних богатстава, у складу са рачуноводственом политиком предузећа.

Да би резервисање било признато на дан биланса, неопходно је да:

1. обавеза буде садашња, заснована на прошлим догађајима,
2. постоји вјероватноћа да ће за измирење дате обавезе бити захтијеван одлив средстава која представљају економске користи,
3. може да се направи поуздана процјена износа дате обавезе.

Ако било који од услова није испуњен, резервисање по MPC 37 неће бити признато.

Трошкови обнављања природних богатстава се на основу ових критеријума, а у складу са MPC 37, приписују периоду када је обавеза њиховог измирења постала безусловна, без обзира када ће настати стварни издатак.

Процијењени издаци за уклањање и демонтажу објекта се у складу са MPC 16 и MPC 37 приписују вриједности објекта, и амортизују током корисног употребног вијека објекта.

Права на кориштење земљишта се воде на рачунима нематеријалних средстава. Она могу бити временски неограничена, на примјер трајно право коришћења, те се на та права не обрачунава амортизација. Трајна права коришћења земљишта се у складу са прописима могу уписати у власничка права и пренијети у материјална средства. Право на земљиште може бити ограничено на одређени временски период и у том случају се набавна вриједност права амортизује током периода на који је право прибављено.

Земљиште у власништву се приписује пословним сегментима на основу намјене земљишта, односно објекта који се на њему налазе.

За уређење земљишта, као што су насипи, регулациони радови и друга улагања на земљишту која су извршена у сврху обављања регулисане дјелатности или обезбјеђења услова за обављање регулисане дјелатности, ако имају одредив употребни вијек, може се вршити обрачун амортизације, те се ови износи исказују одвојено.

Предузеће може развити аналитичке рачуне земљишта у складу са природом дјелатности и својим потребама за праћење и извјештавање о средствима. За регулаторне сврхе битна је идентификација намјене земљишта, или средстава која се на њему налазе и приписивање мјестима у којима се користе.

**Грађевински објекти** регулисаних предузећа посебно се класификују као:

- грађевински објекти, осим објеката основних постројења и
- грађевинско-структурни дио основних постројења.

Мјесту трошкова одређене регулисане енергетске дјелатности производње и дистрибуције електричне енергије, те транспорта и дистрибуције природног гаса приписују се само грађевински објекти који су наведени у овом упутству као грађевинско-структурни дио основних постројења.

Грађевинско-структурни дио основних постројења за обављање регулисане енергетске дјелатности води на рачунима 021, (по новом контном плану расположиве групе рачуна су: 0210).

Грађевински објекти које предузеће посједује или користи, осим објеката основних постројења која су наведена за сваку регулисану енергетску дјелатност у овом упутству, алоцирају се на мјеста помоћних, пратећих, споредних или заједничких послова који се обављају у предузећу.

Грађевински објекти се амортизују у складу са усвојеном рачуноводственом политиком и рачуноводственим процјенама периода у којем ће предузећу притицати користи од коришћења средства.

Грађевински објекти који спадају у грађевинско-структурни дио основних постројења су средства неопходна за обављање енергетских дјелатности, који испуњавају услов за признавање и укључивање у регулативну основу. Ова средства су посебно наведена у овом упутству за сваку регулисану дјелатност.

**Основна постројења и опрема** за обављање енергетске дјелатности идентификована су и наведена у овом упутству за сваку регулисану дјелатност.

Основна постројења и опрема, неопходна за обављање енергетских дјелатности, која испуњавају услов за признавање и укључивање у регулативну основу су посебно наведена у оквиру конта 022 за сваку дјелатност.

У складу са МРС 16. параграф 8, важнији резервни дијелови и помоћна опрема сматрају се некретнинама, постројењима и опремом када предузеће очекује да ће их користити дуже од једног обрачунског периода, односно резервни дијелови и опрема за сервисирање постројења који се држе у резерви, а који се могу користити само у вези са неком некретнином, постројењем и опремом, класификују се као некретнина, постројење и опрема. Ове ставке се воде по фер вриједности, а предузеће дефинише рачуноводствену политику у вези са процјењивањем фер вриједности сталних средстава у резерви и признавањем припадајућих трошкова периода.

**Средства намијењена за отуђење** се могу идентификовати у складу са Међународним стандардом финансијског извјештавања (МСФИ) 5, те се та средства не признају као средства за обављање дјелатности дефинисана МРС 16.

## 2.2. Критеријуми за признавање сталних средстава

Садашња вриједност сталних средстава потребних за обављање регулисане дјелатности заједно са износом потребних обртних средстава чини регулативну основу, кључни елемент за утврђивање потребног прихода од обављања регулисане дјелатности.

Да би евиденција сталних средстава била поуздана основа за утврђивање регулативне основе у складу са тарифном методологијом Регулаторне комисије потребно је да су испуњени сљедећи услови:

- да се средства потребна за обављање регулисане дјелатности, према спецификацији наведеној у овом упутству за сваку регулисану дјелатност, у рачуноводственој евиденцији **правилно идентификују** и раздвоје од осталих средстава, ако их има и одмјеравају по својој набавној цијени или цијени коштања;
- да се у рачуноводственој евиденцији средства воде у складу са рачуноводственим политикама по моделу ревалоризације (МРС 16 параграф 31);
- да се објелодани **политика амортизације** сталних средстава, рачуноводствене процјене у вези са употребним вијеком и начином амортизације средстава и досљедно примјењује;
- да се објелодани свака промјена рачуноводствених политика и рачуноводствених процјена у вези са извјештавањем о сталним средствима на начин прописан МРС 8;
- да се за свако средство у припреми може спровести **тест обазривог инвестирања**, што значи да одлука о инвестирању садржи циљеве улагања, ефекте улагања, показатеље којима се мјери постизање циља улагања, заједно са финансијском конструкцијом;
- да се за свако средство у употреби у рачуноводственој евиденцији може **спровести тест коришћења и корисности** средства, односно установити је ли средство у употреби, начин коришћења средства, период коришћења, преостали употребни вијек и степен експлоатације средства у односу на пројектоване вриједности.

Стална средства намијењена обављању регулисане енергетске дјелатности посебно су описана и груписана у овом упутству за сваку лиценцирану регулисану дјелатност.

Регулаторна комисија провјерава услове за сврставање сталних средстава у регулаторну основу у тарифном поступку или у поступку надзорне провјере.

### 2.2.1. Стална средства за производњу електричне енергије

Стална средства за обављање дјелатности производње електричне енергије евидентирана су на билансним позицијама (садржина рачуна) у ЈРКП.

#### Нематеријална средства

Класификација је дата у ЈРКП група 01.

#### Земљиште

Класификација је дата у ЈРКП конто 020.

**Грађевински објекти:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 021.

**Основна постројења и опрема**

Класификација је дата у ЈРКП конто 022

**2.2.2. Стална средства за дистрибуцију електричне енергије, односно за транспорт и дистрибуцију природног гаса**

Дјелатност дистрибуције електричне енергије ради испоруке корисницима на напонском нивоу 35kV, 10 kV (20 kV, 6kV) и 0,4 kV обавља се сљедећим основним средствима која су евидентирана у оквиру ЈРКП на прописаној билансној позицији, као и средства за транспорт и дистрибуцију природног гаса како слиједи:

**Нематеријална средства:**

Класификација је дата у дијелу у ЈРКП група 01.

**Земљиште:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 020.

**Грађевински објекти:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 021

Дистрибутивна постројења - водови, стубови, објекти подземних инсталација, трафостанице, односно постројења природног гаса се класификују у групу грађевинских објеката ако се за грађевинско-структурни дио може идентификовати цијена изградње и стављања у погон, начин и трошкови одржавања и употребни вијек. С обзиром на захтјев МРС 16 параграфи 43. и 44, сваки дио једног средства која има различит употребни вијек (корисни вијек употребе, као основа за обрачун трошкова амортизације) од осталих дијелова средства, чак и ако је средство набављено као једна ставка, треба да се води као посебна ставка. Када дистрибутивно предузеће грађевинско-структурни дио постројења води на рачунима грађевинских објеката, треба да развије аналитику у складу са ЈРКП и овим упутством.

Грађевинско-структурни дио основних електродистрибутивних постројења води се на посебним шестоцифреним рачунима, или посебном шифром за напонски ниво уз аналитички петоцифрени рачун, за напонске нивое 35 kV, 10 (20, 6) kV и 0,4 kV за сваку групу средстава која чини дистрибутивну мрежу.

Трафостанице и други грађевински објекти дистрибуције разврставају се и према амортизационим групама (на примјер зидани објекти трафостанице, монтажано-бетонски објекти трафостанице, бетонски објекти трафостанице, грађевински дио стубних трафостаница на бетонским стубовима, жељезно-решеткастим стубовима или дрвеним стубовима), те предузеће може у складу са својом политиком амортизације даље развити спецификацију средстава унутар сваке групе у сврху обрачуна амортизације.

У вриједност грађевинског дијела електродистрибутивних објеката, односно објеката транспорта и дистрибуције природног гаса ако се воде на рачунима групе 021 - Грађевински објекти, укључује се вриједност радова на ископу и затрпавању, одвозу материјала, темеља и подешења, одобрења за градњу, стаза и ограда, цијеви за полагања каблова, платформе, решетке и стајалишта и сличне ставке, под условом да им се може одредити вриједност, те да њихов употребни вијек, начин и услови одржавања не зависе од припадајуће опреме са којом се користе. Уколико је употребни вијек било које од ових ставки одређен употребним вијеком опреме далековада или трафостанице, односно опреме која се користи при транспорту и дистрибуцији природног гаса оне се сврставају у опрему ових постројења.

Ограде и други објекти изграђени у складу са прописима о безбједности електроенергетских објеката, односно објеката природног гаса воде се на рачунима објеката за општу безбједност и заштиту околине.

Приступни путеви, тротоари, платформе, стајалишта и слични објекти воде се на рачунима објеката којима се обезбјеђује приступ, пролаз и несметано коришћење основних постројења.

Постојећа евиденција основних средстава прилагођава се аналитичкој структури наведеној у ЈРКП и овом упутству у мјери у којој је то могуће провести.

Појединачне ставке средстава у постојећој евиденцији које нису раздвојене, и за које предузеће не може раздвојити износе грађевинског дијела и опреме, воде се на рачуну грађевинских објеката или на рачуну постројења и опреме, у зависности шта чини претежну вриједност средства.

У случају замјене било које компоненте средства у употреби, та компонента се уводи у регистар као посебна ставка у евиденцији основних средстава у складу са овом класификацијом.

### **Постројења и опрема:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 022.

Основна електродистрибутивна постројења и опрема воде се на посебним рачунима за напонске нивое 35 kV, 10 (20, 6) kV и 0,4 kV и то са ознакама припадајућег напонског нивоа или на аналитичким рачунима, као за грађевинско-структурни дио постројења.

Основна транспортна и дистрибутивна постројења за природни гас воде се на конту 022, при чему се аналитички разврставају по притиску у гасоводима на дјелатност транспорта и/или дистрибуције. Даљим аналитичким разврставањем постројења се приказују по пречнику и материјалу гасовода.

Прикључци, укључујући и мјерне уређаје које корисници дистрибутивних система природног гаса предају у власништво дистрибутера уносе се у евиденцију основних средстава у вриједности која се утврђује на основу калкулације по јединичним цијенама утврђеним цјеновником дистрибутера за издавање енергетске сагласности, пројектовање, материјал, извођење, надзор и испитивање прикључка, а у складу са методологијом Регулаторне комисије.

Прикључак објекта новог крајњег купца/произвођача на електродистрибутивну мрежу је основно средство дистрибутера. (Закон о електричној енергији - Службени гласник Републике Српске, број 8/08).

Дистрибутер врши одржавање прикључка, замјену дотрајалих дијелова и оних који се мијењају новим и савременијим о свом трошку, и одговоран је за његову исправност. Структуру и укупан износ накнаде за прикључење на електродистрибутивну мрежу утврђује Регулаторна комисија на основу Правилника о методологији за утврђивање накнаде за прикључење на дистрибутивну мрежу.

Износ и структуру накнаде за прикључење на дистрибутивну и/или транспортну мрежу природног гаса одобрава Регулаторна комисија на основу Правилника о тарифној методологији у систему транспорта, дистрибуције, складиштења и снабдијевања природним гасом.

Накнада за прикључење обухвата:

1. накнаду за изградњу прикључка електричне енергије, укључујући опремање мјерног мјеста мјерним уређајима (НИП), односно накнаду за покривање трошкова израде прикључка природног гаса и
2. накнаду за обезбјеђење услова за прикључење кроз повећање капацитета дистрибутивне мреже (НОП), односно обезбјеђење услова за прикључење на дистрибутивну мрежу природног гаса (ДТС).

Општим условима за испоруку и снабдијевање електричном енергијом члан 39. дефинисано је плаћање накнаде за прикључак.

Након проведених услова за прикључење на електродистрибутивну мрежу-дистрибутер и крањи купац закључују уговор о прикључењу на основу чега се испоставља екстерна фактура прорачуна износа накнаде за прикључење. Дистрибутер признаје прикључак као дијелове имовине (средства) у висини стварног улагања у прикључак при чему је дужан да евидентира одвојено трошкове изградње прикључка по врсти. Поред тога дужан је да посебно евидентира приход од активирања учинка на прикључку (радна снага *плус* трошкови утрошеног горива *плус* остали трошкови транспортног средства и машина).

Приход од накнаде за изградњу прикључка и приход од накнаде за обезбјеђење услова за прикључење за прикључак на електродистрибутивну мрежу, односно накнаде за трошкове прикључка и трошкове система за прикључак на мрежу природног гаса евидентирају се као посебне ставке и РЕРС их сматра одбитном ставком приликом утврђивања потребог прихода за одобрење тарифних ставова за кориснике дистрибутивне мреже.

Уколико се ради о накнадној предаји средстава која су већ у експлоатацији, уноси се и исправка вриједности која одговара протеклом времену коришћења и физичком стању прикључка. У изворима средстава ова трансакција се треба објелоданити на рачунима донација или другом одговарајућем рачуну за средства примљена без накнаде.

Предузеће дефинише рачуноводствену политику у погледу признавања вриједности, евидентирања и објелодањивања трансакција у вези са прибављањем, преузимањем од корисника без накнаде и замјеном

прикључака. Пословне промјене у вези са прикључцима и мјерним уређајима врше се по унапријед дефинисаној процедури и користећи стандардизоване исправе, а средства се воде у помоћним евиденцијама на начин који обезбјеђује уредну евиденцију стања, вриједности и локације сваке ставке.

### **2.2.3. Стална средства за дјелатност снабдијевања крајњих купаца електричном енергијом, односно природним гасом**

#### **Нематеријална средства**

Класификација је дата у ЈРКП група 01.

#### **Земљиште**

Класификација је дата у ЈРКП конто 020.

#### **Грађевински објекти:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 021.

#### **Постројења и опрема:**

Класификација је дата у ЈРКП конто 022.

### **2.2.4. Остала средства за обављање регулисане дјелатности**

Предузеће која обавља енергетску дјелатност, поред сталних средстава која користи за обављање дјелатности у складу са условима издате дозволе, може имати у посједу или користити друга средства.

Таква средства се у правилу воде у пословним књигама предузећа на посебним мјестима трошкова, а ако су везана за обављање регулисане дјелатности, на посебним рачунима „осталих средстава“.

Остала средства која се могу приписати регулисаној лиценцираној дјелатности (производње, дистрибуције и снабдијевања) су:

А. средства за обављање регулисане дјелатности у припреми

Б. грађевински објекти, осим објеката основних постројења

В. средства чија је вриједност нула

Г. помоћна опрема која не спада у објекте и постројења наведена у овом упутству, али се користи у њима (средства за опремање просторија за погонско особље и слични предмети).

#### **А. Средства у припреми**

Предузеће води средства у припреми на прописаним рачунима, са идентификацијом мјеста на које се односи. Средства у припреми која се могу квалификовати као лиценцирана средства за обављање регулисане дјелатности у поступку прибављања треба да испуне сљедеће услове:

- да је набавка средстава планирана и да је набавка у складу са дугорочним планом пословања, рада и развоја регулисане дјелатности,

- да је израђен пројекат улагања у набавку нових или реконструкцију постојећих средстава, са спецификацијом појединачних ставки средстава по врсти,
- да пројекат садржи циљеве улагања, усклађене са циљевима рада и развоја утврђене у дугорочном плану пословања, и ефекте који ће се постићи реализацијом пројекта, мјерене показатељима успјешности постизања циља улагања, укључујући упоредне вриједности показатеља у временском периоду од 3 године прије улагања и вриједности које се планирају постићи после улагања.

Поред наведених услова, тарифном методологијом је прописано да се средстава у припреми признају у поступку одобрења цијена и тарифа као елементи регулативне основе само ако ће бити стављена у употребу у години за коју се одобравају тарифе и ако основно средство испуњава критеријум коришћења и корисности. (Средства у припреми се укључују у регулативну основу оцјењујући свако улагање са становишта оправданости, изводљивости и циљева који се њиме постижу, имајући у виду услове, околности и доступне информације у вријеме доношења одлуке о улагању.)

МРС 16 прописује да се на средство које је расположиво за коришћење, на локацији и у стању у којем може функционисати на начин на који је планирао менаџмент, обрачунава амортизација. Амортизација средстава која се држе за будућу употребу признаје се у висини обрачунатих трошкова амортизације примјеном функционалне методе или посебним рачуноводственим процјенама за ову групу средстава (по основу технолошке застарјелости и утицаја протока времена, на начин као код основних средстава која се држе у резерви).

Ако је предузеће набавило стална средства за обављање **регулисане дјелатности**, узимајући у обзир све познате и доступне информације у вријеме доношења одлуке, а накнадне околности покажу да се средство не може користити из разлога који менаџменту нису били и нису могли бити познати у вријеме доношења одлуке, та средства се могу укључити у регулативну основу за обрачун амортизације. Не признаје се поврат на капитал уложен у средства стављена ван употребе.

## **Б. Грађевински објекти, осим објеката основних постројења**

Предузеће које обавља регулисану дјелатност производње или дистрибуције електричне енергије, складиштења, транспорта и дистрибуције природног гаса за смјештај управе и администрације и других заједничких служби може имати у власништву објекте пословних просторија које се воде на посебним рачунима унутар групе рачуна Грађевински објекти.

У оквиру ове групе рачуна предузеће води све остале грађевинске објекте који се не квалификују као средства намијењена обављању регулисане дјелатности, али чији трошкови се признају алокацијом припадајућег дијела општих и заједничких трошкова, или трошкова помоћних и пратећих дјелатности.



Грађевински објекти који не спадају у објекте основних постројења за обављање лиценциране дјелатности у књиговодственој евиденцији се идентификују по мјестима трошкова у којима се користе.

У групу грађевинских објеката за друге намјене чији се трошкови признају у тарифном поступку могу се класификовати објекти које је регулисано предузеће било дужно изградити и одржавати као услов концесије, дозволе или било које законом прописане дозволе и сагласности.

Објекти и опрема јавне расвјете се посебно евидентирају, а трошкове њиховог одржавања предузеће треба да фактурише локалној заједници.

## **В. Средства чија је вриједност нула**

Регулисано предузеће је дужно да обезбиједи посебну евиденцију средстава која се користе за обављање регулисане лиценциране дјелатности, односно од чијег коришћења притичу користи у предузеће, а чија је књиговодствена вриједност (набавна или ревалоризована фер вриједност умањена за обрачунату амортизацију) једнака нули.

Ова средства се воде на групама рачуна нематеријалних средстава, грађевинских објеката или основних постројења и опреме, али је предузеће обавезно поред тога обезбиједити евиденцију средстава у употреби чија је књиговодствена вриједност нула, њихову укупну набавну вриједност, ревалоризовану или фер вриједност и обрачунату исправку вриједности.

## **Г. Помоћна опрема**

За обављање регулисане дјелатности, поред средстава наведених за сваку дјелатност у овом упутству, сегменту регулисане дјелатности могу се приписати средства која служе нормалном функционисању дјелатности на конкретном мјесту и условима.

Ова средства се воде као посебна група средстава на припадајућим рачунима опреме 022 Опрема или рачунима 0222 Алат и инвентар.

## **2.3. Политика амортизације и употребни вијек средства**

По МРС 16, амортизација је систематска алокација вриједности средства током његовог употребног вијека.

Обрачунати припадајући износ амортизације средства током одређеног периода је трошак тог периода.

Употребни вијек средства је период током којег се очекује да ће предузеће стицати корист од употребе средства, или број мјерљивих јединица које предузеће очекује да ће постићи употребом средства. Употребни вијек средства се дефинише у оквирима очекиване користи од средства за предузеће.

Процјена употребног вијека средства је рачуноводствена процјена заснована на техничким карактеристикама средства, условима експлоатације средства, обиму експлоатације (степен коришћења капацитета), начину одржавања,

технолошким промјенама у начину рада средства, у економским околностима у вези са потражњом за производима за које се средство користи, индустријским стандардима и нормативним условима, правима или индустријским стандардима у вези са употребом средства, производа и услуга за које се средство користи и дјелатности у којој се то средство израђује.

Предузеће је дужно редовно (само једном на сваких 3 или 5 година) провјеравати и преиспитивати рачуноводствене процјене у вези са употребним вијеком средства.

Предузеће је дужно да редовно провјерава импаритет средстава у употреби.

Ако искуство у коришћењу средства покаже да је употребни вијек средства дужи због улагања у одржавање, које је признато у расходима периода у којем су настали, вриједност средства у регулаторне сврхе се не може по том основу накнадно повећати.

Некретнине, постројења и опрема по МРС 16 се идентификују као ставка, између осталог, по очекиваном употребном вијеку. МРС 37 (Резервисања, потенцијална средства и потенцијалне обавезе) посебно разматра идентификацију компонената постројења које се морају замијенити током употребе постројења. Једна компонента постројења која се мора замијенити у одређеном периоду (уколико је тај период дужи од 1 године) води се као посебна ставка. То значи да се једна цјелина некретнина, постројења и опрема рачуноводствено рашчлањује на компоненте уколико те компоненте имају различите употребне вијекове. Овим одредбама се обрачун резервисања за "инвестиционо" одржавање основних средстава квалификује као супротан МРС 37 и МРС 16. Када је испуњен услов признавања, трошак који настане приликом замјене или ремонта компоненте књижи се као стицање новог средства, а замијењено средство се отписује.

Предузеће обрачунава умањење или исправку вриједности за виталне дијелове постројења који се држе у резерви, а који економски и технолошки застаријевају протеком времена, било зато што не могу имати никакву функцију расходовањем средства за који су набављени као резерва, било зато што губе своје битне физичке карактеристике.

Уколико предузеће докаже да је држање виталних дијелова постројења у резерви нужно или економски оправдано, трошкови умањења вриједности признају се као оправдан трошак регулисане дјелатности.

Земљиште у власништву и трајно право на земљиште се не амортизује.

### **Улагања у некретнине**

Инвестиционе некретнине - Некретнине које предузеће (власник) или купац држи да би остварио приходе од закупнине или од повећања њихове тржишне вриједности или једног и другог. Ове некретнине се не користе у производњи производа или пружања услуга, набавци робе нити у административне сврхе. Оне нису намијењене продаји у редовном пословању. Инвестиционе некретнине разликују се од некретнина које се користе у редовном пословању зато што генеришу токове готовине углавном независно од других средстава предузећа (Земљиште коме није тренутно

одређена намјена, Земљиште дато у закуп). Признавање инвестиционих некретнина и њено почетно одмјеравање, накнадни издаци, вредновање након почетног признавања, објелодањивање и обезвређење инвестиционе некретнине, врши се у складу са MPC 40.

Да би се било које улагање у стална средства признало као оправдано улагање регулисане дјелатности, потребно је да испуњава услов коришћења и корисности, а у погледу вриједности да испуњава услове одредби о оправданости и обазривости.

С обзиром да улагање у некретнине које се објелодањује у складу са MPC 40 у правилу не испуњава тај услов, ставке на рачунима групе 023 се не сматрају средствима намијењеним обављању лиценциране дјелатности.

### **3. ОБРТНА СРЕДСТВА**

#### **3.1. Залихе**

Залихе су средства :

1. која се држе ради продаје у редовном пословању,
2. у процесу производње за такве продаје,
3. у облику основног и помоћног материјала који се троши у производном процесу или приликом пружања услуга.

Регулисано предузеће води залихе материјала, инвентар и резервне дијелове по фер вриједности.

Регулисано предузеће може улаз и излаз залиха водити по одабраној методи, са обавезним усклађивањем вриједности на крају обрачунског периода.

Набавка и утрошак материјала, инвентара и резервних дијелова може се водити директно преко рачуна залиха финансијског књиговодства за сваку промјену, или преко рачуна управљачког рачуноводства са књижењем у финансијском књиговодству на крају обрачунског периода. Уколико регулисано предузеће набавку и утрошак залиха и обрачун интерних учинака не врши преко рачуна управљачког рачуноводства, дужно је правилно алоцирати све утрошке материјала, инвентара и резервних дијелова по мјестима трошкова у моменту настанка, и правилно алоцирати евентуална одступања и мањкове.

Материјал, резервни дијелови, гориво и мазиво приликом издавања терете расходе периода.

Када се ауто гуме, ситан алат и инвентар и повратна амбалажа издају из складишта, задужује се рачун ових средстава у употреби, а на расходе се преноси припадајући дио или укупна вриједност средстава стављених у употребу одобрењем рачуна калкулативног отписа. Предузеће одређује стопу и период калкулативног отписа по врстама ауто гума, ситног алата и инвентара (рачуноводствене процјене управе). Тек када се ова средства

расходују, скидају се са евиденције одобрењем рачуна средстава у употреби и задужењем рачуна калкулативног отписа.

Залихе се на крају обрачунског периода свде на фер вриједност поређењем књиговодствене вриједности са тржишном цијеном, односно нето продајном цијеном, и исказују у вриједности тржишне или надокнадиве вриједности, зависно која од њих је виша. Усклађивање вриједности врши се одобрењем рачуна средстава на терет осталих расхода - исправка вриједности залиха и отпис вриједности залиха.

Регулисано предузеће је дужно за свођење вриједности залиха на фер вриједност претходно провјерити физичко стање залиха по врстама, и евидентирати физичка оштећења.

За залихе средстава која губе вриједност са протоком времена предузеће ради посебну оцјену физичког стања ради свођења књиговодствене вриједности на фер вриједност.

Предузеће је дужно израдити посебну студију залиха чији је обрт дужи од 1 године ради редовне оцјене физичког стања и употребљивости средстава и утврдити рачуноводствену политику у вези са признавањем трошкова евентуалне техничко - технолошке застарјелости, оштећења и умањења вриједности због протока времена.

Да би евиденција средстава на залихама била поуздана основа за утврђивање регулативне основе у складу са тарифном методологијом Регулаторне комисије потребно је да су испуњени сљедећи услови:

- објелоданити методу вођења набавке и утрошка залиха усклађену са рачуноводственим стандардима;
- објелоданити политику исправке вриједности залиха по врстама залиха: за залихе стандардног материјала брзог протока, за залихе материјала који губи вриједност са протоком времена и за залихе материјала са обртом дужим од једне године;
- да је набавка појединачних ставки материјала, инвентара и резервних дијелова за потребе одржавања основних средстава у складу са планом активности на одржавању основних средстава;
- да се набавка материјала, инвентара и резервних дијелова за потребе производње учинака врши у циклусу који одговара динамици производње учинака;
- да се на крају сваког обрачунског периода врши свођење вриједности залиха на нето продајну вриједност.

Рачуни залиха енергетских дјелатности воде се само за залихе материјала, горива и мазива, резервних дијелова, ауто гума, алата и ситног инвентара, те ХТЗ опреме и радне одјеће.

Залихе робе, недовршене производње и готових производа могу се водити за учинке помоћних и споредних дјелатности.

У структури потребних средстава за обављање регулисане дјелатности признају се средства за одржавање залиха на основу потребног периода везивања и оптималног коефицијента обрта сваке ставке средстава.

Код оцјене оправданости нивоа залиха материјала, инвентара и резервних дијелова ради укључивања у регулативну основу, узимају се у обзир и трошкови држања залиха, трошкови наручивања и опортунитетни трошкови недостатка материјала, односно трошкови који би настали ако предузеће не би имало потребни материјал на залихи када му затреба.

Средства намијењена продаји на рачунима групе 14 не признају се као средства за обављање регулисане дјелатности, те се не могу приписати сегментима регулисаних дјелатности.

## **3.2. Потраживања**

Потраживања се воде на рачунима дугорочних и краткорочних потраживања.

На рачунима дугорочних кредита која се признају у регулаторне сврхе воде се репрограмирана потраживања од купаца на период дужи од једне године.

Дати финансијски кредити се не признају у структури потребних средстава за обављање регулисане енергетске дјелатности.

Краткорочна потраживања укључују рачуне потраживања по основу продаје производа и услуга, потраживања из специфичних послова и краткорочне пласмане.

У структури потребних средстава за обављање регулисане дјелатности признају се потраживања од купаца, а трошкови исправке вриједности у структури потребног прихода у висини документованих ненаплативих потраживања од крајњих купаца као оправдани трошак обављања регулисане дјелатности у систему обавезе јавне услуге.

### **3.2.1. Потраживања од купаца**

Потраживања од купаца евидентирају се у вријеме настанка у износу испостављених рачуна купцима и воде у помоћној књизи купаца за сваког купца.

Сва средства предузећа, укључујући и потраживања од купаца, треба да буду приказана у финансијским извјештајима по својој фер вриједности. Фер вриједност потраживања је износ који се може наплатити од купаца на основу најбоље процјене менаџмента.

Свођење књиговодствене вриједности потраживања на фер вриједност врши се помоћу корективног рачуна исправке вриједности потраживања. Исправка вриједности потраживања од купаца одређеног периода једнака је обрачуном трошку исправке за исти период.

Ненаплатива потраживања су неизбјежан ризик продаје "на кредит". Имајући у виду обавезу снабдјевача тарифних купаца да врше услугу снабдијевања свих купаца, без права на провјеру њихове кредитне способности или обезбјеђење плаћања унапријед, постојање ненаплативих потраживања је неминовност. На исти начин се оцјењују и потраживања корисника дозволе за дистрибуцију од квалификованих купаца којима се посебно обрачунавају и фактуришу услуге по мрежној тарифи.

Регулатор оцјењује оправданост нивоа ненаплативих потраживања. У оправдане трошкове регулисане дјелатношћу признаје се исправка вриједности потраживања од купаца у висини ненаплативих потраживања за која је предузеће благовремено предузело све дозвољене мјере наплате, укључујући искључење, тужбу суду и друге мјере које су на располагању повјериоцу у случају неплаћања дужника у складу са међусобним уговором и општим условима за испоруку и снабдијевање електричном енергијом, односно природним гасом.

Предузеће процјењује ниво ненаплативих потраживања користећи један од два метода:

- процјена из биланса успјеха, односно процјена процента од обрачунатог прихода од продаје у извјештајном периоду,
- процјена из биланса стања, односно процјена на основу стања и старости ненаплаћених потраживања.

Процјена која користи податке из биланса успјеха полази од претпоставке да је један проценат обрачунатих прихода, односно потраживања од купаца насталих у одређеном периоду увијек ненаплатив. Колики је то проценат процјењује се на основу искуства. Процијењени проценат прихода обрачунског периода евидентира се као трошак исправке вриједности потраживања тог периода. Трошак за исправку вриједности потраживања терети онај период у којем је настао приход по основу истог потраживања. Трошкови исправке вриједности потраживања од купаца признају се под условима прописаним правилником о тарифној методологији што овај метод чини мање примјењивим у сврху утврђивања одобреног потребног прихода, јер је тешко документовати историјске податке ове врсте.

Процјена која користи податке биланса стања узима у обзир старост потраживања и полази од претпоставке да је вјероватноћа да ће неко потраживање бити наплаћено мања што је старост потраживања (рачунајући од датума доспијећа потраживања) већа. Процент ненаплативости одређује се за различите старосне групе и одговарајући проценат примјењује на износ укупних потраживања сваке старосне групе. Овај метод нарушава обрачунски принцип - трошак потраживања се евидентира у периоду у којем се оцијени да је потраживање ненаплативо, а не у периоду кад је настао припадајући приход. С обзиром да овај метод поузданије оцјењује и мјери наплативост потраживања, обрачунати трошкови исправке вриједности потраживања од купаца се признају, под условима прописаним правилником о тарифној методологији.

Умањење вриједности се књижи на трошковима отписа обртних средстава - трошкови исправке вриједности за ненаплатива и спорна потраживања, у корист рачуна исправке вриједности потраживања од купаца.

Предузеће је дужно да објелодани и систематично примјењује одабрани метод процјене наплативости потраживања. Приликом промјене метода процјене примјењују се одредбе MPC 8 у погледу захтјева за објелодањивањем упоредних извјештаја.

### 3.3. Новчана средства

Готовински еквиваленти и готовина чине дио обртне имовине предузећа, која се процјењује по номиналној односно фер вриједности, у складу са :

1. МРС 32 - Финансијски инструменти: презентација; Према овоме стандарду новац и средства у банци представљају примарне финансијске инструменте, а финансијска имовина обухвата готовину, уговорно право за примање готовине или другог финансијског средства од другог предузећа, уговорно право на размјену финансијских инструмената са другим правним лицем, према условима који су потенцијално повољни;
2. МРС 39 - Финансијски инструменти: признавање и одмјеравање (успоставља принципе признавања, одмјеравање и објелодањивање информација о финансијским инструментима у финансијским извјештајима предузећа);
3. МСФИ 7 - Објелодањивања;
4. МРС 7- Извјештај о токовима готовине.

Новчана средства обухватају износе у домаћој и страниј валути на рачунима хартија од вриједности, депозита на банковним рачунима, издвојених новчаних средстава и акредитива и средстава у благајни.

У структури потребних средстава за обављање регулисане дјелатности признају се потребна обртна средства за одржавање ликвидности, која се утврђују на основу студије везивања. Везивање новчаних средстава одређено је интервалом од одлива до прилива готовине. То је готовина коју предузеће треба да обезбиједи да би измирило све готовинске трошкове пословања у периоду док не наплати своју реализацију.

Период везивања новчаних средстава за сваку дјелатност израчунава се на основу услова пословања дјелатности од којих зависи дужина интервала који протекне од плаћања издатака за трошкове рада и одржавања до наплате прихода.

Ако анализа новчаног тока и периода везивања покаже да је стање потребних новчаних средстава негативно (интервал између одлива и прилива је обрнут), негативан износ се укључује у потребна обртна средства.

## 4. КЛАСИФИКАЦИЈА ИЗВОРА СРЕДСТАВА

Према Оквиру за припрему и презентацију финансијских извјештаја капитал је преостало учешће у имовини предузећа, после одбијања свих његових обавеза. Висина капитала приказана у финансијским извјештајима зависи од одмјеравања имовине и обавеза. У основи се може констатовати да се вриједност капитала подудара са тржишном вриједношћу средстава само у моменту оснивања. У каснијој фази пословања, гдје су присутне разне пословне трансакције (набавка средстава, настанак обавеза и потраживања), долази до нарушавања односа потпуне подударности реалне вриједности средстава и књиговодствене вриједности капитала.

Дјелатност предузећа финансира се из властитих извора и позајмљених средстава.

Извори средстава представљају структуру капитала из којег се финансира пословање предузећа. Властити извори средстава су власнички капитал (основни капитал), резерве и нераспоређена добит.

Потребни капитал зависи од потребних средстава која чине регулативну основу, а то су стална материјална средства и обртна средства.

Капитал који власник уложи ради обезбјеђења средстава за обављање дјелатности је основа за обрачун добити. За регулисане дјелатности добит је регулисана.

Лиценцирана предузећа извјештавају Регулаторну комисију о структури извора финансирања свог пословања, у сврху доказивања своје финансиске стабилности. Регулисана предузећа додатно извјештавају о структури извора финансирања ради документовања свог захтјева за одобрење поврата на ангажована средства регулисане дјелатности, те је потребно да извори по основу ревалоризације - процјене фер вриједности буду објелодањена у складу са MPC 16 и представљају концепт очувања капитала.

У складу са одредбама правилника о тарифној методологији, приликом утврђивања поврата на капитал за регулисано предузеће као одбитна ставка се узима износ реализованог ревалоризационог вишка по основу реализације амортизације.

MPC 37 - одређује критеријуме за признавање и основе за одмјеравање резервисања, потенцијалне обавезе и потенцијалне имовине, и објелодањује у напоменама уз финансијске извјештаје информације о њиховој природи, роковима доспијећа и износу. Резервисање је обавеза са неизвјесним роком доспијећа или износом.

Дугорачна резервисања и обавезе се класифију на:

- резервисања за трошкове у гарантном року;
- резервисање за трошкове обнављања природних богатстава;
- резервисања за задржане кауције и депозите;
- резервисања за трошкове реструктурирања;
- резервисања за накнаде и бенефиције запослених;
- остала дугорочна резервисања.

Обавезе предузећа се класификују као дугорочне и краткорочне обавезе.

На рачунима дугорочних обавеза воде се обавезе по врсти:

- обавезе које се могу конвертовати у капитал;
- дугорочне обавезе према повезаним правним лицима;
- обавезе по емитованим дугорочним хартијама од вриједности;
- дугорочни кредити у земљи;
- дугорочни кредити у иностранству;
- дугорочне обавезе по финансијском лизингу;



- дугорочне обавезе по фер вриједности кроз биланс успјеха;
- одложене пореске обавезе;
- остале дугорочне обавезе.

На рачунима краткорочних обавеза воде се краткорочне обавезе по основу финансијских активности предузећа и краткорочних обавеза из пословних активности.

Краткорочне финансијске обавезе су:

- краткорочне финансијске обавезе према повезаним правним лицима;
- обавезе по емитованим краткорочним хартијама од вриједности;
- краткорочни кредити у земљи;
- краткорочни кредити у иностранству;
- дио дугорочних обавеза који доспијева за плаћање до једне године;
- дио дугорочних обавеза по финансијском лизингу који доспијевају за плаћање до једне године ;
- краткорочне обавезе по фер вриједности кроз биланс успјеха;
- остале краткорочне финансијске обавезе.

Краткорочне обавезе из пословних активности се евидентирају на рачунима:

- примљени аванси, депозити и кауције;
- добављачи повезана правна лица;
- добављачи у земљи;
- добављачи у иностранству;
- остале обавезе из пословања;
- обавезе из специфичних послова;
- обавезе по основу зарада и накнада зарада;
- друге обавезе;
- порез на додатну вриједност;
- обавезе за остале порезе, доприносе и друге дажбине;
- пасивна временска разграничења.

Кредити за набавку основних средстава обавезно се евидентирају на посебним рачунима за свако мјесто трошкова према припадности средстава на која се односе.

Кредити за обртна средства се распоређују на дјелатности према трошковима у вези са обртним средствима за која је кредит намијењен или према укупним трошковима.

Обавезе према добављачима се евидентирају по мјестима трошкова за обавезе које настану по основу набавке ставки имовине које се односе на та мјеста трошкова.

Обавезе сегмента не обухватају обавезе које су настале за сврху финансирања, осим ако се односе на сегмент чија је дјелатност финансирање. Ако се обавезе односе на цијело предузеће, дијелови обавезе се не приписују директно сегментима регулисане дјелатности, него мјесту трошкова које се бави финансијским аранжманима.

Предузеће може да чува средства која редовно издваја за одређене намјене на рачунима резервисања до периода у којем се та средства троше. Рачуни резервисања су властити извори средстава за такве, унапријед дефинисане намјене, који се унапријед укалкулишу у трошкове рада и одржавања у одговарајућем периоду. Резервисања се евидентирају по мјестима трошкова.

#### **4.1. Алокација извора финансирања регулативне основе**

У сврху утврђивања структуре извора финансирања регулативне основе у тарифном поступку, регулисано предузеће алоцира све обавезе које се могу приписати сегментима на рационалној основи.

Неалоциране обавезе се сучељавају са неалоцираним средствима, по доспијећу.

Укупне неалоциране обавезе умањене за неалоцирана краткорочна средства (с обзиром да се стална и дугорочна средства у правилу могу алоцирати на сегменте) представљају нето неалоциране обавезе.

Капитал сегмента је нето имовина сегмента (разлика између имовине сегмента и обавеза сегмента).

Ревалоризационе резерве настале по основу процјене вриједности сталних средстава у правилу се алоцирају на сегменте, према алокацији сталних средстава на која се односе.

Извори финансирања сталних средстава представљају збир алоцираних обавеза на сегмент, алоцираног капитала на сегмент и припадајућег дијела нето неалоцираних обавеза и неалоцираног капитала.

Структура извора финансирања регулативне основе из неалоцираних ставки утврђује се као процентуално учешће нето неалоцираних обавеза и капитала у износу њиховог збира.

Коначна структура извора финансирања регулативне основе врши се тако што се од износа регулативне основе одузме износ директно алоцираних извора сегмента регулисане дјелатности.

На овако утврђени износ примјењују се проценти учешћа нето неалоцираних обавеза и капитала у укупно неалоцираним изворима.

Удио капитала у финансирању регулативне основе једнак је збиру алоцираног капитала на сегмент и припадајућег износа неалоцираног капитала утврђеног на основу процентуалног учешћа у укупним неалоцираним изворима.

Удио позајмљених средства у финансирању регулативне основе једнак је збиру алоцираних обавеза сегмента и припадајућег дијела неалоцираних обавеза.

Ако су укупно неалоцирана средства предузећа већа од неалоцираних извора, алоциране обавезе на сегмент се смањују сразмјерно износу разлике, а за исти износ се увећава капитал сегмента.

## **5. КЛАСИФИКАЦИЈА ТРОШКОВА ЕНЕРГЕТСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ПО ВРСТИ**

Трошкови обављања енергетске дјелатности класификују се по врсти трошка на прописане рачуне билансне шеме за предузећа у Републици Српској.

За потребе ЈРКП основне врсте трошкова се аналитички класификују тако да обезбиједе увид у трошкове обављања регулисане дјелатности и упоредивост података по предузећима која обављају исту дјелатност у Републици Српској.

Због тога, поред обавезе алокације трошкова по сегментима, регулисана предузећа развијају аналитику трошкова по врсти којом се обезбјеђује евиденција трошкова редовног рада и одржавања, одвојена од трошкова који се везују за друге врсте учинака, као што су трошкови (материјала, амортизације, рада и услуга) на активирању учинака и трошкови производа и услуга датих за рекламу и репрезентацију.

У регулаторне сврхе важно је правилно идентификовати трошкове рада и одржавања, као једног од кључних елемената одобреног потребног прихода регулисаног предузећа

Основни расходи односе се на врсте трошкова:

1. основни и помоћни материјал израде - варијабилни трошкови материјала чија супстанца се уграђује у производ и чији утрошак зависи од оствареног обима производње - приписује се сегментима дјелатности израде учинака;
2. трошкови режијског материјала - фиксни или претежно фиксни трошкови материјала чији утрошак не зависи од обима производње или других јединица учинака - могу се приписати свим сегментима;
3. трошкови рада: 1. трошкови рада на изради учинака - варијабилни трошкови бруто зарада и накнада зарада који се обрачунавају према учинку (по норма сату или по учинку) и чији износ зависи од остварене производње или других мјерљивих јединица учинака - приписује се сегментима чији су послови нормирани, 2. трошкови рада на бази времена проведеног на раду - претежно фиксни трошкови који се директно приписују сегментима;
4. трошкови основних средстава: трошкови амортизације (фиксни трошкови за обрачун трошкова на основу времена у употреби, а варијабилни за обрачун трошкова по функционалној методи), трошкови услуга на одржавању основних средстава (фиксни трошкови, осим уколико зависе од степена коришћења), трошкови осигурања основних средстава (фиксни трошкови), који се директно приписују сегментима;
5. трошкови услуга могу бити фиксни и варијабилни, зависно од природе трошка, а приписују се сегментима директно или примјеном одговарајућих

кључева (трошкови услуга на ископу и утовару угља и откривке, као и услуге транспорта угља и откривке су варијабилни трошкови);

6. трошкови резервисања - могу бити фиксни и варијабилни, зависно од дјелатности у којој настају и од тога како се врши обрачун резервисања (трошкови резервисања чији износ зависи од обима реализације, или обима експлоатације, су углавном варијабилни);

7. трошкови пореза, доприноса и других дажбина;

8. финансијски расходи;

9. остали расходи

## **5.1. Трошкови рада и одржавања**

Трошкови рада и одржавања евидентирају се на рачунима пословних расхода прописане билансне шеме за извјештавање предузећа у РС.

За трошкове по врстама, предузеће води слједеће рачуне трошкова:

### **трошкови материјала, резервних дијелова, алата и инвентара**

- трошкови материјала израде
  - трошкови основног материјала и сировина за извођење нових прикључака корисника,
  - трошкови помоћног материјала за извођење нових прикључака,
- трошкови материјала за одржавање,
- трошкови режијског материјала,
- трошкови утрошеног материјала за активирање учинака,

### **трошкови горива и енергената**

- трошкови погонског горива (нафта, угаљ, мазут, електрична енергија, природни гас),
- пренесени трошкови преузете енергије у дистрибутивну мрежу,
- трошкови набавке електричне енергије, односно природног гаса испоручене крајњим купцима (за снабдијевање),
- трошкови енергије за радну механизацију (по енергентима),
- трошкови енергије за транспортну механизацију (по енергентима),
- трошкови горива за путничка и теренска возила,
- остали трошкови утрошене електричне енергије, односно природног гаса за властите потребе
  - трошкови преузете електричне енергије за надокнаду губитака,
  - трошкови гаса за надокнаду губитака,
- остали трошкови горива и технолошке воде.

### **трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи**

- нето лична примања (у висини износа пореске основице за обрачун пореза на доходак грађана)
  - трошкови нето зарада за редован рад на основу временаведеног на раду,
  - трошкови нето зарада за рад по учинку,
  - трошкови нето зарада по основу резултата (стимулације),
  - трошкови примања чланова управе који нису запослени у предузећу,

- трошкови топлог obroка,
- трошкови накнаде превоза сопственим возилом,
- трошкови осталих примања запослених по колективном уговору, који улазе у основицу за обрачун пореза на доходак грађана:
  - за регрес и остала лична примања,
  - за дневнице на службеном путу,
  - за теренски додатак,
  - за одвојени живот,
  - за трошкове превоза на посао,
- трошкови накнада за рад ван радног односа
- порези на нето зараде (по врстама зарада),
- доприноси на нето зараде (по врстама зарада),

#### **трошкови производних услуга**

- трошкови услуга на изради учинака,
- трошкови транспортних услуга који се не могу приписати трошковима набавке средстава,
- цјевоводни транспорта за гас,
- трошкови услуга поште и телефона,
- трошкови услуга редовног одржавања основних средстава,
- трошкови услуга на годишњем ремонту основних постројења,
- трошкови услуга на отклањању штета на основним постројењима,
- трошкови одржавања рачунарских програма,
- трошкови осталих услуга одржавања,

#### **трошкови развојних и специјалистичких услуга**

- трошкови консултантских услуга на развоју производних, транспортних и дистрибутивних система,
- трошкови услуга на техничко-технолошким унапређењима,
- трошкови услуга на унапређењу радних процеса,

#### **трошкови осталих услуга**

- трошкови закупа основних средстава,
- трошкови излагања на сајмовима,
- трошкови рекламе и пропаганде,
- трошкови истраживања,
- трошкови развоја који се не капитализују,
- трошкови осталих услуга,
- трошкови комуналних услуга (вода, смеће),
- трошкови за услуге физичког обезбјеђења објеката и заштите на раду,
- трошкови за услуге заштите на раду,
- трошкови услуга везаних за мјерног мјеста,
- обрачунати трошкови коришћења мреже
  - обрачунати трошкови коришћења мреже ради испоруке енергије тарифним купцима,
  - обрачунати трошкови коришћења мреже ради испоруке енергије квалификованим купцима,
  - трошкови преносне мрежне тарифе за преузимање због дистрибутивних губитака,
- други трошкови осталих услуга,

#### **трошкови амортизације**

- трошкови амортизације нематеријалних средстава,
- трошкови амортизације грађевинско-структурних дијелова основних постројења,
- трошкови амортизације осталих грађевинских објеката,
- трошкови амортизације основних постројења,
- трошкови амортизације остале опреме,
- трошкови амортизације прикључака и друге опреме коју су предали корисници,
- трошкови амортизације опреме јавне расвјете, уколико предузеће има објекте јавне расвјете,
- трошкови амортизације осталих материјалних средстава,

#### **трошкови резервсања**

- трошкови резервсања за трошкове у гарантном року,
- трошкови резервсања за обнављање природних богатстава,
- трошкови резервсања за задржане кауције и депозите,
- трошкови резервсања за реструктурирање,
- трошкови резервсања за обавезе према запосленим,
- трошкови резервсања за друге вјероватне издатке,

#### **нематеријални трошкови**

- трошкови непроизводних услуга:
  - трошкови ревизије годишњег обрачуна,
  - трошкови адвокатских услуга,
  - трошкови осталих услуга друштвених дјелатности,
  - трошкови стручног усавршавања запослених,
- трошкови регулаторне накнаде,
- трошкови репрезентације,
- трошкови осигурања имовине и запослених,
- трошкови платног промета,
- трошкови чланарина,
- трошкови пореза,
- трошкови доприноса
  - трошкови регулаторне накнаде,
- остали нематеријални трошкови.

Трошкови рада и одржавања извјештајног периода, класификовани на основне и аналитичке рачуне рачуне прописане контним планом, дати у спецификацији аналитичких рачуна, уносе се у прописане обрасце за извјештавање за сваку регулисану дјелатност.

## **5.2. Трошкови финансирања**

Трошкови финансирања обухватају расходе за камате на кредите, негативне курсне разлике, разне врсте резервсања по основу ризика у финансирању и датих гаранција на дужи рок.

Расходи за камате на кредите које је предузеће узело за финансирање основних и обртних средстава алоцирају се на сегменте ради утврђивања трошкова позајмљеног капитала за финансирање пословања сегмента.

На основу издатака за камате на кредите за финансирање обављања регулисане дјелатности утврђује се пондерисана просјечна цијена позајмљеног капитала.

### **5.3. Остали расходи**

У групи осталих расхода предузеће ће објелоданити губитке извјештајног периода које је остварило из основа расходања, отписа и продаје сталних средстава и материјала, мањкове и отписе обртних средстава и обезвређења имовине.

С обзиром да прописани контни оквир не садржи специфичан рачун на којем се евидентира обрачунато умањење имовине због свођења вриједности обртних средстава на фер вриједност, (рачуни расхода од усклађивања вриједности односе се само на стална средства), трошкови обављања регулисане дјелатности могу, под одређеним условима, укључивати и трошкове исправке вриједности ненаплативих потраживања, као и трошкове усклађивања вриједности обртних средстава и свођења на фер вриједност (исправка вриједности залиха) који се евидентирају као остали расходи - отписи обртних средстава.

## **6. КЛАСИФИКАЦИЈА ПРИХОДА ЕНЕРГЕТСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ПО ВРСТИ**

У пословању регулисана предузећа остварују приходе од продаје робе, приходе од продаје производа и услуга и остале приходе који су класификовани на аналитичке рачуне прихода из пословања.

Свака врста прихода, без обзира на основу, класификује се према купцима:

- приход од продаје електричне енергије, односно природног гаса повезаним правним лицима;
- приход од продаје електричне енергије, односно природног гаса у земљи;
- приходи од продаје електричне енергије, односно природног гаса у иностранству.

Лиценцирана предузећа која обављају регулисану дјелатност производње електричне енергије остварују приход од продаје производа или услуга, уз обавезно раздвајање прихода од продаје електричне енергије (снабјевачима тарифних купаца, прихода од продаје електричне енергије снабјевачима квалификованих купаца, прихода од продаје електричне енергије велетрговцима), прихода од резервисаних помоћних услуга, прихода од пружених помоћних услуга. Остали приходи који се остваре обављањем регулисане дјелатности, односно коришћењем средстава за обављање регулисане дјелатности, развијају се аналитички према врсти прихода како би се могли повезати са припадајућим трошковима.

Лиценцирана предузећа која обављају регулисану дјелатност дистрибуције електричне енергије, односно природног гаса, те дјелатност транспорта

природног гаса и дјелатност управљања транспортним системом природног гаса остварују приход од продаје производа или услуга који се обавезно аналитички развија на рачуне прихода по мрежној тарифи од неквалификованих купаца и приходе по мрежној тарифи од квалификованих купаца, приходе по тарифи за изравнање одступања, те остале приходе остварене коришћењем средстава за обављање регулисане дјелатности. Приход од обављања дјелатности дистрибуције представљају и приходи од издавања енергетских сагласности, услуга у поступку израде прикључака, те приходи од накнада за прикључење и повећање прикључне снаге.

Лиценцирана предузећа која обављају дјелатност снабдијевања крајњих купаца електричном енергијом, односно природним гасом остварују приход од електричне енергије, односно природног гаса у оквиру основних рачуна за приходе од продаје робе, који се аналитички развијају на рачуне за квалификоване и неквалификоване купце.

За сва средства примљена без накнаде, било по основу преноса власништва над прикључцима, или по основу донација за средства, обавезно се води рачун разграниченог прихода, чијом реализацијом у висини обрачунатог припадајућег трошка амортизације се одобрава приход обрачунског периода.

Интерна реализација, односно приходи остварени из односа сегмента регулисане дјелатности са осталим сегментима унутар предузећа класификују се према врсти прихода у сврху регулаторног извјештавања и укључују у остварени приход регулисане дјелатности према врсти прихода, а у укупном износу за сваки сегмент у сврху консолидације рачуна укупног прихода предузећа. Интерни приход сегмената предузећа по врсти приписује се приходу сегмента као:

- приход од продаје производа - интерна реализација производа за интерно трансферисане производе,
- приход од продаје услуга - интерна реализација услуга за интерно трансферисане услуге,
- приход од активирања или потрошње робе за сопствене потребе, ако нису књижени у финансијском књиговодству,
- приходи од активирања и потрошње производа и услуга за сопствене потребе, ако нису књижени у финансијском књиговодству.

Обрачуната потрошња електричне енергије, односно природног гаса, преко бројила крајње потрошње у електроенергетском предузећу, односно предузећу из сектора природног гаса сматра се приходом, односно расходом за електричну енергију, односно природни гас, одговарајућег сегмента.

Када се рачуноводство сегмената води преко рачуна управљачког рачуноводства, тада се преузимање пословних прихода из финансијског књиговодства, при сачињавању Биланса успјеха сегмената у току године, последије сачињавања тог Биланса успјеха треба сторнирати, што ће олакшати преузимање пословних прихода на годишњем закључном обрачуна.

Потребни приход регулисане дјелатности који се утврђује у сврху одобравања цијена и тарифа садржи одбитну ставку осталих прихода остварених коришћењем лиценцираних средстава. Основни критеријум за признавање неког износа оствареног прихода као одбитне ставке је



чињеница да ли су трошкови повезани са тим приходом директно или индиректно укључени у одобрене трошкове. На примјер приход остварен издавањем неког средства у закуп није одбитна ставка ако то средство није укључено у регулативну основу. Али, ако су трошкови тог средства индиректно укључени у одобрене трошкове признавањем секундарно алоцираних трошкова (алокација општих трошкова), тада се овај износ признаје као одбитна ставка, јер су трошкови средства индиректно укључени у одобрене трошкове.

Број: Р-07-261-48/10  
13. април 2010. године  
Требиње

Предсједник  
Миленко Чокорило

## САДРЖАЈ:

1. КЛАСИФИКАЦИЈА РАЧУНА ПО СЕГМЕНТИМА.....	2
1.1. Раздвајање рачуна регулисаних и осталих дјелатности.....	4
1.1.1. Алокација формирањем субаналитичких рачуна.....	6
1.1.2. Алокација вођењем рачуна управљачког рачуноводства .....	7
2. КЛАСИФИКАЦИЈА ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА ЗА ОБАВЉАЊЕ РЕГУЛИСАНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ.....	7
2.1. Вођење рачуна сталних средстава у регулисаном предузећу .....	7
2.2. Критеријуми за признавање сталних средстава.....	11
2.2.1. Стална средства за производњу електричне енергије .....	11
2.2.2. Стална средства за дистрибуцију електричне енергије, односно за транспорт и дистрибуцију природног гаса .....	12
2.2.3. Стална средства за дјелатност снабдијевања крајњих купаца електричном енергијом, односно природним гасом .....	15
2.2.4. Остала средства за обављање регулисане дјелатности .....	15
2.3. Политика амортизације и употребни вијек средстава.....	17
3. ОБРТНА СРЕДСТВА .....	19
3.1. Залихе.....	19
3.2. Потраживања .....	21
3.2.1. Потраживања од купаца .....	21
3.3. Новчана средства .....	23
4. КЛАСИФИКАЦИЈА ИЗВОРА СРЕДСТАВА.....	23
4.1. Алокација извора финансирања регулативне основе.....	26
5. КЛАСИФИКАЦИЈА ТРОШКОВА ЕНЕРГЕТСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ПО ВРСТИ .	27
5.1. Трошкови рада и одржавања .....	28
5.2. Трошкови финансирања .....	30
5.3. Остали расходи .....	31
6. КЛАСИФИКАЦИЈА ПРИХОДА ЕНЕРГЕТСКЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ПО ВРСТИ....	31